

SÜG-Press

---

11. oktoober 2011 - Mida Juku ei õpi, seda Juhan ei tea - Number 316

KOLMAPÄEVAST REEDENI

K – 12.10

09.45 4. – 6. klassi aritmeetikavõistlus

10.45 9. – 12. klassi aritmeetikavõistlus

14.00 Direktsiooni koosolek

15.00 Metoodikanõukogu koosolek

17.00 Eelkool

17.00 Teadusteatri etendus lastevanematele

N – 13.10

14.00 Kunstitund „Sügisvärvid maastikul“ vanematele

R – 14.10

09.00 C – klasside kohtumine prof T. Kolloga

13.00 Emakeele Seltsi keelekonverents Güm. n.

E – 17.10

09.45 1. – 4. klassi vahetunnikoolitus

10.45 Klassivanemate koosolekud

19.00 Hoolekogu

T – 18.10

09.00 SA juhatuse koosolek
09.45 7. – 8. klassi aritmeetikavõistlus
16.00 Õpilasesinduse koosolek

K – 19.10

Ettelugemispäev
09.45 4. – 6. klassi aritmeetikavõistlus
10.45 9. – 12. klassi aritmeetikavõistlus
14.00 Direktsiooni koosolek
15.00 Tehnikanõukogu koosolek
16.00 Nõukoja koosolek

N – 20.10

15.30 Õppenõukogu
16.00 Põhikooli rekordite püstitamine

R – 21.10

Projektõppepäev „Tagasi kooli“

PEDAGOOGILISED KÕNELUSED

K 12.10 Sirje Ess. Edasi- ja tagasivaated
N 13.10 Direktsiooni info
R 14.10 Linda Kuuseok. Psühholoogilise eneseabi kursusest
E 17.10 Viljar Aro
T 18.10 Marit Kikas. Teine Põhjamaade GeoGebra konverents
K 19.10 Triino Lest. Mobiilne noorsootöö
N 20.10 Direktsiooni info
R 21.10 Külalised. Tagasi kooli

JUHT ILMA TIITLITA

Kui inimese kutsumus on olla tänavapühkija, siis peab ta pühkima tänavaid, nii nagu Michelangelo maalis, Beethoven komponeeris või Shakespeare luuletas. Ta peab pühkima tänavaid nii hästi, et kõik taevased ja maised väed peatuksid ja ütleksid: „Siin elas suur tänavapühkija, kes tegi oma tööd hästi.“

Marthin Luther King noorem

Igaüks meist on juht- nii õpetaja, lapsevanem kui ka õpetaja. Me juhime iseennast ja üksteist. Ja meil enamasti pole juhi tiitlit. Õnneks, sest tiitel võib anda vaid ajutise võimu, tegelik juhtimine aga tiitlit ei vaja...

Soovitan lugeda Robin Sharma sel aastal eesti keeles ilmunud raamatut „Juht ilma tiitlita” (Pilgrim). Olen kindel, et iga lugeja avastab seal nii iseennast kui oma kasutamata võimalusi ja leiab, et oluline on kasutada oma loomupäraseid võimeid:

Iga praegu elava inimese võimuses on minna iga päev tööle ja anda endast parim. Selleks pole vaja tiitlit.

Igal praegu elaval inimesel on võime hea eeskujuga innustada, mõjutada ja ülendada iga inimest, keda ta kohtub. Selleks pole vaja tiitlit

Iga praegu elav inimene võib negatiivses olukorras käivitada positiivsed muutused.

Selleks pole vaja tiitlit.

Iga praegu elav inimene võib tegutseda juhtimise tõe järgi ning kohelda kõiki austavalt, poolehoiuga ja lahkelt, tõstes niiviisi organisatsiooni töökultuuri kõrgeimale tasandile. Selleks pole vaja tiitlit.

Raamatust leiab ka minu jaoks parima IMAGO- lahtiseletuse (inglise keeles IMAGE). Mis see „maine” siis on? Iga tähte on analüüsitud lehekülgede pikkuselt:

I – innovatsioon
M – meisterlikkus
A – autentsus
G – gigantne vaprus
E – eetika

On nad kõik Sul olemas? Kas tahad, et Sul oleks maine? Ja milline...?

Autor soovib järgmise kahekümne nelja tunni jooksul panna kirja kõik need valdkonnad oma töös ja isiklikus elus, kus sa ohvrit mängides väldid isiklikku vastutust. Seejärel soovib ta teha nimekirja igapäevasest viiest juhtimiseesmärgist järgmisteks päevadeks.

Allpool tsiteerin veel mõningaid autori seisukohti, mille üle pikemalt mõtlema jäin kas iseennast või oma sõpru ja kolleege silmas pidades:

Mida rohkem veedame aega mugavustsoonist väljaspool, seda suuremaks too kasvab. Tähendab, mida rohkem seda venitada, seda rohkem tunduvad varem sind hirmutanud asjad nüüd normaalsena.

Sageli peab midagi lagunema, enne kui seda saab palju paremini üles ehitada.

Kõik hirmud, mis takistavad su edasiminekut juhi ja isiksusena, ei ole midagi muud kui valed, mida oled endale rääkinud. Ära enam neisse investeer! Elu on liiga suur, et väikseid panuseid teha.

Millestki rääkides suurendad seda. Nii et kui kulutad palju aega nurisemisele tööstressi ning

muutuste pärast, siis tegelikult suurendad stressi oma teadvuses.

Ära kunagi kahtle selles, et väike rühm mõtlemaid, pühendunud kodanikke võib maailma muuta. Tegelikult ainult nemad võivadki.

Niisiis soovitan soojalt - nii seda raamatut kui ka maailma muutmist. Tundub jabur? Maailm algab siiski iseendast, oma perest, oma koolist, oma kogukonnast... Ja oma koolis oleme seda ju teinud küll ja küll. Ja oleme hakkama saanud, oleme rahul olnud ja teisigi innustanud. „Juht ilma tiitlita” ehk annab uut hoogu, käivitab uue energia ja annab uue mõtlemise... Ikka edasi - julgelt ja üksteist innustades.

Viljar Aro, koolijuht

EDUARD PUKK – 125

Esmaspäeval, 10. oktoobril sai tähistada Saaremaa Ühisgümnaasiumi eestikeelse ajaloo esimese direktori 125-ndat sünnipäeva. Kuigi alustasime mõlemad 33-selt ja tänaseks oleme mõlemad 21 aastat sama kooli juhtinud, olen leidnud meil olevat ka muud ühist. Kuna me ei ole kahjuks kunagi kohtunud ja rääkida saanud (sündisin kaks aastat pärast tema surma), siis alljärgnev koosneb mõningatest väljavõtetest kooli ajalooramatust.

Eduard Pukk sündis 10.10.1886 Harjumaal Nissi vallas Munalaskme külas. Lõpetas 1907 Kuressaare Gümnaasiumi hõbemedaliga ja 1913 Peterburi ülikooli matemaatika-füüsika alal. 1915. a. lõpetas E. Pukk Peterhofi lipnikute kooli ja määrati 48. jalaväe Kaspia polku. Seal sai ta jalast haavata, tunnistati III grupi invaliidiks ning suunati 1. jalaväe tagavarapolku Petrogradis, kus ta teenis kuni demobiliseerimiseni 1918. a. 1919 SÜG-i asutaja ja direktor 1940.a-ni, autoriteetne ja õpilaste poolt lugupeetud koolijuht. 1941 mobiliseeriti Punaarmeele, 1942.a-st õpetaja Sverdlovski oblastis, 1945-46 Kuressaare Keskkooli matemaatikaõpetaja, 1946-52 Kuressaare Tööstustehnikumi direktor, 1952-55 vene keskkooli matemaatikaõpetaja. Suri 23.12.1955 Kuressaares, maetud Kudjape kalmistule.

6. detsembril 1918 tegi maavalitsus Esimesest maailmasõjast tagasi saabunud füüsikaõpetajale Eduard Pukile ülesandeks sõja-aastail laostatud koolide, peamiselt poeg- ja tütarlastegümnaasiumi varade baasil Kuressaares tööle rakendada eestikeelne gümnaasium. Samaaegselt määrati ta ka ühiskondlikel alustel maakonna koolinõuniku kohusetäitjaks. Juba 7. detsembril 1918 suunati vastne koolijuht E. Pukk maavalitsuse ülesandel Tallinna, et haridusministeeriumis gümnaasiumi käimapanekuks vajalikke juhtnõore saada. Sõitu kasutas ta ühtlasi asutatavale gümnaasiumile õpetajate leidmiseks.

Direktor E. Puki andmeil on kooli esimese kümne tegevusaasta jooksul kõige enam raha kulunud füüsika, keemia ja võimlemise õppeabinõude muretsemiseks. Neile on kulutatud ligi 2,5 korda rohkem vahendeid kui ülejäänud õppeainetele. Järgmise kümne aasta jooksul süvenes see tendents veelgi.

Üleminek emakeelsele õpetusele sai pedagoogidele raskeks proovikiviks, sest puudusid nii vajalikud õpikud kui ka oskussõnad. Nii on näiteks Johannes Aavik eesti keele õpetamisel kasutanud endakirjutatud broöüüre ja artikleid. Isegi direktor E. Pukk toetunud füüsika ja matemaatika õpetamisel Aaviku nn uuele keelele.

Õpilaste hulgas liikus ringi järgmine vemmalvärss:

Plikad tulid hanereas,
kõigil mütsid kiiva peas.
Vana Sepa uktsel vahtis,
sest et dire seda tahtis.
Ütles: "Mütsid otse pähe -
"pühapäev" ja asi tahe!"

Pühapäevane karistuseks koolis istumine kestis tavaliselt kella 13-st 15-ni.

Vilistlased on oma meenutustes nii õpetajate kui kooli juhtkonna tööd positiivselt hinnanud. Direktor Pukki peeti sündinud koolijuhiks, aga samas ka heaks aineõpetajaks (füüsika, matemaatika, kosmograafia).

Direktor Puki sõnade kohaselt oli Saaremaa Ühisgümnaasiumi lastevanemate komitee töö kõige tulemusrikkam notar Aleksander Lulla juhtimisel. Komitee organiseeris õpilastele einelaua, tasuta toidu kehvema tervisega lastele ja mitmeid rahalisi toetusi. Kunstnik Erik

Haameri annetatud joonistuste näol pandi välja auhinnad kõige korralikumatele klassidele. Jõudumööda abistasid kooli ka Vaesemate Õpilaste Abiandmise Selts ja Saaremaa Ühisgümnaasiumi Vilistlaskogu.

Vilistlane Johannes Saarmets mäletab, et direktor E. Pukk jälginud "Fausti" proovidel isiklikult, et ükski õpilane asjatult aega ei raiskaks ja saatis oma osa ette laulnud tegelase kohe koju õppima.

13. septembril 1922 valiti Kuresaare I skaudirühma juhiks Harri Haamer, direktor Pukk sai aga rühma, pärastpoole isegi kogu Saaremaa skautide maleva vanemaks. Samal aastal moodustati noorematest poistest hundude kari. Kooskäimise ruumid saadi kooli käsutuses olnud Pikk tn. 44 asunud hoonest, treeninguteks lubas E. Pukk kasutada gümnaasiumi võimlat.

Kord ja distsipliin oli meie koolis tugev. Selle eest hoolitses esmajoones kooli direktor Eduard Pukk - suur autoriteet, range ja järjepidev korranõudja. Õiglane ja erapooletu.

Direktor E. Pukile ei meeldinud eriti V. Lulla kõne, mis käsitles noorte ja vanade vahekordi ja süüdistas vanu vanameelsuses, ka minu kõnes olevat olnud liiga palju rahulolematust õpilaste ülekoormamise pärast. Ta lahkus demonstratiivselt võistlusruumist, ja kui žürii hakkas otsust tegema, segas vahele, nõudes, et kahes grupis auhindamine tühistataks... Tuli välja, et direktor oli väga häiritud. Varsti kõneles ta hommikusel nn „aktuaalsel veerandtunnil“ pikalt sel teemal ja noomis meid üsna läbipaistvas vormis.

Ma pole kuulnud, et E.Pukk oleks kellelegi klassitöö eest „väga hea“ pannud, kõrgeim hinne, mida ta tunnustas oli „täiesti hea“ (4+). Tema tundides käis kõik nagu traadi peal, ta autoriteet oli väga kõrge ega rajanenud ainult hirmul: ta oli ka hea pedagoog, oskas oma aine selgeks teha.

Teda kardeti väga: iga õpilane püüdis temaga kohtumist vältida... Tema mõõdupuu hindamisel oli lihtne - rahuldav või mitterahuldav. Hinne hea olevat aga juba tema kui õpetaja teadmiste hinne. Saada temalt hinne 4 oli saavutus, mis tähendas aine väga head omandamist...

Puki kohta räägitigi, et ta kui endine ohvitser on kooli korra sisseseadmisel snitti võtnud sõjaväest... Range kord valitses koolivormi kandmises. Ei olnud juttugi, et õpilane oleks tohtinud liikuda linnas mingi muu peakattega kui vormimüts... Väljaspool kooli toimuvaist üritusist võis osa võtta ainult siis, kui koolis oli üles pandud kuulutus, millel oli direktori märkus, et seda võib üles panna... Sellised veidrused meie direktoril olid, ta oli omamoodi isemeelne, pidasime teda suureks konservatiiviks, kuid tagantjärele mõeldes peab küll ütleva, et tollane kindel kord koolis oli väga kasulik. Meie direktori kohta pole ma tagantjärele kuulnud kellegi suust midagi halba, kõik on temast ja tema isiksusest olnud väga kõrgel arvamusel. Ta oli suurte teenetega haridustegelane.

Aitäh, lugupeetud Eduard Pukk, kõige tehtu eest! Küllap selles kauges ajas peituvadki meie kooli tänased traditsioonid, pürgimus haritusele ja soov olla väarikas.

Tänase kooli nimel Teid sügava kummardusega meenutades

Viljar Aro, koolijuht

ARITMEETIKAVÕISTLUSE II VOORU TULEMUSED

4.-6. klass

Individaalses arvestuses on suuri muutusi: Sörel Haller 6b 49p, Triinu Jakson 5a 43p, Siret Sui 5b 33p, Oskar Kivi 4b 33p, Kättriin Käsper 4a 30p, Markus Kivi 4b 30p, Karl Viik 6a 27p, Martin Sepp 4a 27p.

Klassidevahelises arvestuses on uus järjestus: I koht 6b 102p, II koht 4b 89p, III koht 5a 88p, IV koht 4a 83p, V koht 6a 79p, VI koht 5b 78p.

Seisud on väga huvitavaks läinud, sest esimesest voorust puudusid paljud viiendate ja teisest voorust paljud kuuendate klasside võistlejad. Ärge enam puuduge, muidu ei saa iga võistleja kolme vajalikku tulemust kirja!

Linda Kuuseok, matemaatika õpetaja

* * *

7.-8. klass

4. oktoobril oli aritmeetikavõistluse II voor. Maksimaalselt oli võimalik teenida 30 punkti. Parimad olid Laura Kaldjärv 8a 26p, Johannes Rooso 8b 25p, Mari Kolk 7a 21p, Kirti Haller 7a 20p, Sten Vaher 7a 19p, Vivian Vilter 8a 18p, Teet Land 8b 17p, Taavi Kuuseok 7a 16p ning Heleri Soe 8b 16p.

Kahe vooru kokkuvõttes juhib Laura Kaldjärv 8a 52 punkti. Klasside arvestuses on praegu esikohal 8b 114 punktiga ja 2.-3. kohta jagavad 7a ja 8a 113 punktiga.

Kaks järgmist vooru on 11. ja 18. oktoobril. Tulge võistlema ja seisud võivad veel muutuda!

Anu Ausmees, matemaatika õpetaja

* * *

9.-12. klass

Kolmapäeval, 5.oktoobril oli seitsme minuti jooksul võimalik lahendada 40 ülesannet. Osales 52 õpilast. Parimad olid Manglus Lember 12c 37p, Anni Pupart 11c 31p, Henri Sink 10c 29p, Jakob Prii 12c 28p, Kaja Armus 10c 28p, Robi-Jürgen Algo 10b 26p, Joel Jakob Koel 10b 26p, Brenda Rauniste 10c 26p, Karl Jõgi 10c 26p, Reedik Sõber 10c 26p, Eliise Kõiv 11b 26p. Klasside esikuuikus on 10c 83p, 11c 80p, 10b 77p, 9b 68p, 12c 65p, 11b 64p.

Kahe vooru kokkuvõttes juhivad Manglus Lember 12c 77p, Anni Pupart 11c 65p, Henri Sink 10c 61p, Jakob Prii 12c 61p, Brenda Rauniste 10c 58p, Kaja Armus 10c 56p. Parim üheksandik on Magnus Kaldjärv 9b 50p.

Kõik tulemused saab teada oma matemaatikaõpetaja käest.

Kolmapäeval, 12.oktoobril 10.45 toimub aulas kolmas voor. Soovin kiiret arvutamist!

Viljar Aro, matemaatika õpetaja

ROOTSI KEELE HUVILISED

Algajate grupi tund on kolmapäeviti 16.00 klassis 310. Veel on võimalik ühineda grupiga.

Edasijõudnute tund on teisipäeviti 16.00 klassis 310.
Kohtumiseni!

kristi.aro@syg.edu.ee

Kristi Aro, rootsi keele õpetaja

UUT KIRJANDUST RAAMATUKOGUS

13. Globe keskkonnauurimuste konkursilt Paide Gümnaasiumis, 23.- 24.09.2011

KINGITUSED KOOLILE:

Inimkeha atlas (Trak Pen, c2007/ Praha: AdAm Studio)

F. Radermacher Tasakaal või häving : ökosotsiaalne turumajandus kui üleilmse jätkusuutliku arengu võti (Eesti Entsüklopeediakirjastus, c2005)

Kirjastus Maurus KINGITUS (uuele kliendile!) 365 mängu lastele igaks päevaks (Varrak, 2009)

Kirjastus Varrak uus raamatusari „101 Eesti...“ käsitleb ülevaatlilikult erinevaid Eesti kultuuri, ajalugu, loodust jm. teemasid. Iga raamatu autor on oma valdkonna tunnustatud spetsialist, kes on raamatusse valinud 101 just tema jaoks kõige olulisemat sündmust või märksõna:

M. Laar 101 Eesti ajaloo sündmust (Varrak, 2010)

R.Veidemann 101 Eesti kirjandusteost (Varrak, 2011)

R. Sander 101 puud ja põõsast (Varrak, 2011)

M. Juur 101 popmuusika albumit (Varrak, 2011)

Margit Mägi Õppemäng (mängu on võimalik mängida erinevate raskusastmetega 1.-12. klassini; sobib algklassidesse eesti keele ja majandusõpetuse tundi või tööks andekamate lastega; 5.-12. klassi eesti keele, majandusõpetuse, võõrkeele tundi; samuti seltskonnamänguks klassiõhtutel vm.)

Firma Ciconia Õppemängud OÜ <http://www.oppemangud.ee/> pakub erinevaid ainevaldkondi ja

õpioskusi ühendavaid õppemänge lasteaia lastele ja 1.- 6. klassi õpilastele:

Matemaatika pusle 2.- 4.klassile (48 pusletükist koosnev mäng sisaldab ülesandeid suuruste teisendamise kohta ning loob seoseid igapäevaeluga)

Eesti maakonnad 3.- 4.klassile (15 paari mängukaarte sisaldava mängu abil õpilane õpib, kinnistab ja kordab Eesti maakondi; määrab maakondade asukohta Eesti kaardil jne.)

Tunneme Eestimaa linde ja õpime murdarve : õppemäng/pusle (mäng sisaldab 24 neljaosalist puslet, kontroll-lehte ja mängujuhendit, 10-12-aastastele)

Tutvume Euroopaga : õppemäng 4.- 6. klassile/ pusle (mäng sisaldab 24 Euroopa riigi kaarti, pealinna, -riigi nimetust, -lippu ja sümboleid vastavate riikide kohta)

ÕPPEKIRJANDUS:

CD-ROM : J. Vaiksoo eAabits [Elektrooniline teavik] (Koolibri, 2011)

K. Soans Aabits + töövihik (uue riikliku õppekava järgi) Maurus Kirjastus, 2011

R. Bobõlski Sinasõprus keelega : 4. klassi eesti keele õpik + töövihik 1. osa (Koolibri, 2011)

R. Kippak 2. klassi inimeseõpetuse tööraamat (Koolibri, 2011)

T. Kaljas Matemaatika töövihik 7. klassile (17.ümbertöötatud trükk) Koolibri, 2011

K. Kannermaa Loodusõpetuse kontrolltööd 4. klassile (Avita, 2011)

V. Lips Loovus. Võtteid loovuse arendamiseks eesti keele ja kirjanduse tundides (KB, 2011)

M. Ruuse Aastaring : I kooliastme kunstitundides (Koolibri, 2011)

LASTE- JA NOORTEKIRJANDUS:

H. Ernits, J. Põldma Leiutajateküla tähtis päev (Eesti Joonisfilm, 2006)

E. Kalmre Tüdruk veiniplekiga kleidis: Tänapäeva hirmu- ja õudusjutte (2011)

Walesi muinasjutud ja muistendid (12 muinasjuttu ja muistendit) Odamees, 2009

ILUKIRJANDUS:

M. Traat Vastsed Harala elulood (182 varem raamatus ilmumata luuletust) Ilmamaa, 2011

Uudiskirjanduse kohta pikemalt leiate infot raamatukogu AJAVEEBIST

<http://sygrmtk.blogspot.com/> ja raamatukogu andmebaasist RISKWEB

<http://192.168.0.5/riksweb/>

livi Vikat, raamatukogu juhataja

GLOBE KESKKONNAUURINGUTE KONVERENTS

23. septembri varahommikul startisime Paide Gümnaasiumi poole, kus toimus Globe

keskkonna-alaste uurimistöde konkurss/konverents. Meie koolist saatis konkursile oma töö 10 õpilast. Neist konverentsil osales kaheksa. Kõik saavutasid auhinnalise ehk esiviisiku kohta. Meiega olid kaasas kaks juhendajat Inge Vahter ja Mart Mölder.

Esimesel päeval toimusid õpilaste ettekanded. Esines ka TÜ Loodus- ja Tehnoloogiainstituudi direktor Erik Puura, kes rääkis teemal „Mis on hea keskkonnauuring?“ Loeng käsitles paljusid erinevaid teemasid ning oli põnev ja hariv. Õhtuks oli võõrustajakooli poolt planeeritud meelelahutusprogramm. Külastasime Järvamaa muuseumi, kus olid väga huvitavad väljapanekud erinevatest ajastustest. Seejärel läksime Paide Vallimäele ning külastasime sinna rajatud Ajakeskust. Seal nägime erinevaid õppefilme, saime ronida mööda kitsaid treppe ning nägime muud ajaloolist ning põnevat. Õhtune meelelahutus pakkus nii nalja kui ka lõbu, kuid oli samas silmaringi arendav. Teisel päeval toimusid samuti õpilaste ettekanded ning tutvustati õhusaate mõõtmise projekti. Seejärel toimuski autasustamine ning saime taas asuda teele kodu poole.

Meie õpilaste saavutatud tulemused:

5.-7. klass

1. koht Mart Mölder 6.b „Saaremaa maod“, samuti oma vanuseastme publikulemmiku tiitel
2. koht Miikael Tuus 6.b „Kuldnoka (*Sturnus vulgaris*) bioloogiline ülevaade ja kevadine saabumine Saare maakonda aastatel 2001-2011“
3. koht Robin Mäetalu 6.b „Loodusmärkide abil talve ennustamise võimalustest“, samuti Ameerika saatkonna eripreemia
4. koht Aleks Lesk 7.b „Siniraa (*Goracias garrulus*) bioloogiline ülevaade ja pesitsemisest Eestis aastatel 2000-2010“

8.-9. klass

1. koht Kaspar Mölder 9.b „Lindude talvitumisest kahel 2009/2010 ja 2010/2011. a külmal talvel Kuressaares“
2. koht Hanna Tuus 9.b „Valge-toonekure (*Ciconia ciconia*) bioloogiast ja levikust ning pesitsemisest Saare maakonnas“, samuti oma vanuseastme publikulemmiku tiitel
4. koht Karl Eik Rebane 9.b „Sõrves talvituvad merikotkad“
5. koht Gerda Nelis 10.b „Saare maakonna päevalehtedes ilmunud loodus- ja keskkonnateemalised artiklid 2010. aastal“

10.-12. klass

1. koht Oscar End „Temperatuuri mõjust merisiia marjale“, samuti Ameerika saatkonna eripreemia
  4. koht Piret Metsamäe „Saarlaste mõõtmetest“
- Mõlemad on nüüdseks SÜG-i vilistlased ning jätkavad õpinguid Eesti Maaülikoolis.

Tööde juhendajateks olid Inge Vahter, Mart Mölder, headeks nõuandjateks olid mõnede tööde juures ka Sõrve loodusvaatleja Mati Martinson, õpetaja Reet Igav ja harrastusornitoloog Olev Lütsepp.

Sõitu toetas Euroopa Sotsiaalfond.

Teaduse ja hariduse programm GLOBE käivitati USA-s 1994. aastal. Programm edendab ja toetab õpilaste, õpetajate ja teadlaste koostööd keskkonna ja Maa kui terviküsteemi uurimises. Väga paljude koolide õpilased kogu maailmas teevad keskkonnamõõtmisi ja saadud andmed saadetakse keskserverisse. Kogutud andmeid saavad omakorda kasutada teadlased. Eesti koolid on Globe-uuringutes osalenud 15 aastat.

Gerda Nelis, 10.b klass

Foto: meie uurimistöõde tegijad pärast autasustamist Paide Gümnaasiumi ees.

Vasakult 1. rida: Miikael Tuus, Mart Mölder, Robin Mäetalu

Vasakult 2. rida: Oscar End, Karl Eik Rebane, Kaspar Mölder, Gerda Nelis, Hanna Tuus

Pildilt puuduvad Piret Metsamäe ja Aleks Lesk

Inge Vahter, bioloogia õpetaja

Puhkereedepärastlõuna – seekord piimatoitudega

Kuigi seekordne õpetajate nn puhkereedepärastlõuna sattus neljapäevale, ei heidutanud see meie suurepäraseid gurmaane, sest üksteise järel täitus laud üha põnevamate piimatoitudega. Vaatamata sellele, et laud muutus üha ahvatlevamaks, ei andnud korraldajad kohe võimalust toitide juurde asumiseks. Juba traditsiooniliseks muutunud loengu vormis andis Mart Mölder

muheda ülevaate erinevatest piimaandjatest ja piima koostisest. Seejärel oli võimalus hakata küpsetisi ja muid toite maitsma ja retsepte jagama.

Valik degusteerimiseks oli suurepärane: juustu-juurvilja kotletid, sõir (3 erinevat sorti), juustukook, kohupiimakook (2 erinevat), pannacota vaarikamoosiga, kamakreem pohladega, kodujogurt maasikatega, airan, linnupiim, makaroni peedi-köögivilja salat, mozzarella suvikõrvitsa ja tomatiga, õunamoos kondenspiimaga, hapukoore-peedisalat ja veel erilise koostisega nn jõuluõhtu piimajook. Kõige lõpuks, kui kõht oli juba piisavalt magustoiduga täitunud, saabus heeringas hapukoore ja veel sooja kartuliga. Sellega sai üritusele õige lõpupunkt pandud.

Loodusainete ainekomisjon tänab kõiki osalejaid, loodame kohtuda järgmisel sügisel - ikka puhkereedepärastlõunal. Teemasid ju jätkub!

Korraldajate nimel Inge Vahter

PARANDUS

Eelmises SÜGPressis oli toimetamas apsuksratt ning algklasside spordipäeva tulemuste juurde

sattus ekslikult 2.a ja 2.b orienteerumise foto. Vabandame! Pilti näete veelkord alljärgnevas loos.

2.A JA 2.B ORIENTEERUMAS

Ja nii ollakse valmis stardiks

23.sptembril toimus Mändjala kämpingute juures orienteerumine. Mändjala kämping asub männikus ilusa mere ääres.

Oli ilus päiksepaisteline õhtupoolik. Osa võtsid meie kooli 2a ja 2b klass, vaprad vanemad ja väikesed õed - vennad. Orienteerumist korraldas Andres Ramst. Alguses seletati tingmärkide tähendused. Igale perele anti kaart. Läbida tuli 13 punkti. Kõik jõudsid ilusasti finišisse ja said diplomi. Pärast oli piknik sooja teega. Lapsed tegid käbisõda. Oli tore orienteerumine sügise sünnipäeval.

Albert Leppik, 2.a

Oli ilus päiksepaisteline õhtupoolik. Sõitsime Mändjalga orienteeruma. Kohale tulid 2.a ja 2.b klass koos vanematega. Algas huvitav võistlus. Minu võistkonnas olid peale minu veel õpetaja Margit, õpetaja Alli ja Hanna. Me pidime leidma 13 märki. Mulle meeldis väga see rada. Rada oli keskmise raskusega. Kui ma finišisse jõudsin, oli minu aeg 20 minutit ja 17 sekundit. Seejärel hakkasime mängima ja käbisõda pidama. Meil oli väga lõbus. Vahepeal käisime teed joomas ja suupisteid näksimas. See oli vahva üritus mere ääres, kus oli männiku värskel lõhn. Ma olen ka

varem Mändjala kämpingute juures käinud. Ka kõik vanemad olid väga vaprad ja kiired jooksjad. Kaasa olid võetud väikesed õed-vennad. Küll oli vahva võistluse, mängu ja piknikuga reedeõhtu.

Carl-Juhan Meri, 2.a

Ühel ilusal päiksepaistelisel õhtupoolikul sõitsime perega Mändjala kämpingusse. Männikusse olid tulnud ka teised meie klassi lapsed koos vanematega. IIb klass oli samuti kohal. Üks tore onu korraldas meile orienteerumise. Orienteerumine oli vahva üritus! Kõik pidid kiiresti jooksma ja üles leidma kontrollpunktid. Kontrollpunktid olid männikus ja mere ääres. Iga laps oli võistkonnas oma perega. Vahva oli see, et ka väikesed õed-vennad said osa võtta meie üritusest. Olime väga vaprad ning leidsime finiši üsna ruttu. Peale orienteerumist toimus piknik. Piknikul saime juua sooja teed. Peale kehakinnitamist mängisime käbisõda. See sügise sünnipäev jääb mulle kauaks meelde.

Margo Väin, 2.a

Eelmisel reedel (23.09.) toimus Mändjala kämpingus meie klassil eriti lahe õhtu. Oli ilus päiksepaisteline õhtupoolik. Õnneks ei olnud männikus sääski. Toimus orienteerumine ja meil olid väga vaprad vanemad. Ma sain oma isaga kõige parema aja! Väikesed õed-vennad olid ka kiired jooksjad. Finiš oli põnev. Tegime käbisõda, mind tabas käbi silma. Õpetaja toodud sooja teed oli mõnus juua. Piknikul ol palju süüa. Mere ääres oli tuuline, aga vahva joosta. Mulle meeldis pidu väga-väga.

Kaspar Kaseväli, 2.a

Ühel päiksepaistelisel õhtupoolikul sõitsime autodega Mändjala kämpingu juurde. Männikus toimus orienteerumisvõistlus. Kiired jooksjad leidsid kõik punktid üles. Üks koht, mille pidime leidma, oli mere ääres. Vaprad vanemad aitasid kaasa. Varsti jõudsime emaga finišisse. Pärast orienteerumist tegime käbisõda. Sellest võtsid osa ka väikesed õed ja vennad. Vanemad katsid piknikulaua. Laual olid maiustused. Juurde pakuti sooja teed. Pärast sõitsime rõõmsa tujuga koju. Küll oli tore väljasõit! Tahaks juba jälle minna!

Hendrik Vijand, 2.a

“OTSI OTTI”

3.a klass käis ühel vahval vihmasel päeval Kaarma metsas Otti otsimas. „Otsi Otti” on ellujäämiskoolitus, õpetus sellest, kuidas toime tulla, kui oled metsas eksinud. Meie koolitaja Argo Bachfeldt oli spetsiaalselt meie klassi pärast Jõhvist kohale sõitnud. Kõigepealt rääkisime, mida ja miks metsa kaasa tuleks võtta. Seejärel rääkisime ohtudest ja ellujäämisreeglitest. Teooriaosa lõpuks näitas õpetaja Argo meile filmi õpilastest, kes suvel

sama koolitust laagris läbisid. Tõsi küll, nemad olid metsas mitu päeva. Filmi vaadates oli meil ülesanne ka- pidime hoolega vaatama, kas märkame kolme ellujäämisreeglit.

Pärast läksime teooriat ellu viima ehk toimus praktiline õppus Kaarma metsas. Lapsed pidid oma meeskondadega ehitama onni, tegema ohumärgid, pärast veel rääkima oma tööst teistele.

Järgmisel päeval toimus õpitu kohta viktoriin, mille võitis võistkond „Võitjad”. Võidukasse võistkonda kuulusid Luise, Anni, Berit, Kristel ja Eliisa.

